

DZIEJE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

NAJNOWSZE

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA
W PUŁTUSKU

**KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU**

<http://rcin.org>

3-2002

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA W PUŁTUSKU

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik XXXIV

2002

3

WARSZAWA 2002

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Stanisław Ciesielski, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Edmund Dmitrów, Andrzej Koryn, Dariusz Jarosz, Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Piotr Łossowski, Wojciech Materski, Krzysztof Michałek, Jan Molenda, Halina Parafianowicz, Kazimierz Przybysz, Tomasz Schramm, Henryk Szabek, Witold Stankiewicz, Włodzimierz Suleja, Rafał Stobiecki, Michał Śliwa, Roman Wapiński, Wojciech Wrzesiński, Michał J. Zacharias, Jan Zamojski, Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska-Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Czesław Madajczyk (redaktor), Dariusz Jarosz, Andrzej Koryn,
Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Krzysztof Michałek, Halina Parafianowicz,
Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Michał J. Zacharias

SEKRETARZE REDAKCJI

Tadeusz Wolsza
Małgorzata Gmurczyk-Wrońska

TLUMACZ

Aleksandra Rodzińska-Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831-02-61

ISSN 0419-8824

© IH PAN, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku, Wydawnictwo DiG, 2002

Wydawnictwo DiG
Nowy Świat 39, 00-029 Warszawa
tel./fax 828-00-96
e-mail: biuro@dig.com.pl
<http://www.dig.com.pl>

Nakład 750 egz.
Druk: Biutex Sp. z o.o., Warszawa

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Daniel Pater, <i>Żydowski Akademicki Ruch Korporacyjny w Polsce w latach 1898–1939</i>	3
Mirosław Szumiło, <i>Ukraińska elita polityczna w Drugiej Rzeczypospolitej</i>	21
Michał Musielak, <i>Uczony wobec nazizmu. Przedwojenne poglądy Aleksandra Hertza na genezę, funkcjonowanie i ideologię narodowego socjalizmu</i>	39
Marek Mikołajczyk, <i>Polityczne i ekonomiczne aspekty przystąpienia Francji do planu Marshalla</i>	53
Rafał Stobiecki, <i>Historycy polscy na uchodźstwie na Międzynarodowych Kongresach Nauk Historycznych</i>	75
Hassan Jamsheer, <i>Chomeini i inni. Doktryna polityczna Rewolucji Islamskiej w Iranie</i>	95
Michał Jerzy Zacharias, <i>Rozpad Związku Komunistów Jugosławii w 1990 r.</i>	111

AUTOREFERATY

Joanna Gierowska-Kałaaur, <i>„Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich” (19 lutego 1919 r. – 9 września 1920 r.)</i>	141
Małgorzata Łapa, <i>Polityka gospodarcza państwa polskiego w latach 1926–1929</i>	149
Sławomir Poleszak, <i>Podziemie zbrojne na terenie Inspektoratu Armii Krajowej Łomża w okresie od stycznia 1945 do marca 1957 r.</i>	155
Artur Pasko, <i>Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białymstoku w latach 1948–1956. Organizacja i główne kierunki działania</i>	161

MATERIAŁY

Stanisław Jan Rostworowski, <i>Sytuacja polityczna w Kraju w 1943 r.</i>	167
Stanisław Stępka, <i>Kryzys berliński 1961 roku w ocenie Władysława Gomułki</i>	189

ARTYKUŁY RECENZyjne I RECENZJE

Halina Parafianowicz, <i>Jeszcze raz o prezydencie Woodrow Wilsonie</i>	205
Marek Ney-Krwawicz, <i>„Mars i Melpomena” — dwie książki o działalności polskich teatrów wojskowych w latach II wojny światowej.</i>	211

* * *

Bogusław Kasperek, <i>Jakub Bojko 1857–1943 — Krzysztof Dunin-Wąsowicz</i>	217
Ivan Kamenec, <i>Tragedia polityka, księdza i człowieka (Józef Tiso 1887–1947)</i> — Marek Kazimierz Kamiński	219
Paweł Jaworski, <i>Polska niepodległa wobec Skandynawii 1918–1939</i> — Arnold Klonczyński	222
Wojciech Rojek, <i>Odyseja skarbu Rzeczypospolitej. Losy złota Banku Polskiego 1939–1950</i> — Mirosław Dymarski	224

Ihor Iljuszyn, <i>Protystojannia UPA i AK (Armiji Krajowej) w roky druhoji switowej wojny na tli dijalnosti polskoho pidpilla w zachidnij Ukraini</i> — Grzegorz Hryciuk	227
Igor Hałagida, <i>Ukraińcy na zachodnich i północnych ziemiach Polski 1947–1957</i> — Grzegorz Hryciuk	234
Daniel J. Leab, „ <i>I Was a Communist for the FBI</i> ”. <i>The Unhappy Life and Times of Matt Cvetic</i> — Włodzimierz Batóg	239

IN MEMORIAM

<i>Profesor dr hab. Czesław Łuczak (1922–2002)</i> — Czesław Madajczyk	243
--	-----

Wśród naszych autorów m.in.:

- Dr Włodzimierz Batóg — adiunkt w Instytucie Historii Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach
Prof. dr hab. Krzysztof Dunin-Wąsowicz — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Dr hab. Mirosław Dymarski — prof. Uniwersytetu Wrocławskiego
Dr Joanna Gierowska-Kałaaur — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Dr Grzegorz Hryciuk — adiunkt w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego
Prof. dr hab. Hassan Jamsheer — w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego
Prof. dr hab. Marek Kazimierz Kamiński — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Mgr Arnold Kłonczyński — asystent w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego
Dr Małgorzata Łapa — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego
Prof. dr hab. Czesław Madajczyk — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Dr Marek Mikołajczyk — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu
Dr hab. Michał Musielak — prof. Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu
Dr hab. Marek Ney-Krwawicz — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Dr hab. Halina Parafianowicz — prof. Uniwersytetu w Białymstoku
Dr Artur Pasko — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu w Białymstoku
Dr Stanisław Stępka — adiunkt w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Dr hab. Rafał Stobiecki — prof. Uniwersytetu Łódzkiego
Mgr Mirosław Szumilo — doktorant w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie
Dr hab. Michał Jerzy Zacharias — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony oraz dokładny adres.

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia, w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości jednej strony maszynopisu.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi:
na III kw. 2002 r. — 15 zł,
VI kw. 2002 r. — 15 zł,
I kw. 2003 r. — 20 zł.

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują: jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora. Dostawa egzemplarza następuje w uzgodniony sposób.

Wpłaty od osób lub instytucji zamieszkałych lub mieszcących się w miejscowości, w których nie ma jednostek kolportażowych „RUCH” należy wносить do „RUCH” SA O.K.D.P. 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28, konto PBK SA XIII O/W-wa 11101053-16551-2700-1-67. „RUCH” SA zapewnia dostawę pod wskazany adres pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty.

Wpłaty na prenumeratę zagraniczną przyjmuje: „RUCH” S.A. O. K. D. P., 00-958 Warszawa, konto PBK SA XIII O/W-wa 11101053-16551-2700-1-67. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. roku następnego

do 5 III — na II kw. roku bieżącego

do 5 VI — na III kw. roku bieżącego

do 5 IX — na IV kw. roku bieżącego

Bieżące numery można również kupić lub zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we **Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN**, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz u wydawcy, wpłacając równowartość ceny 1 egzemplarza na konto:

Wydawnictwo DiG

00-322 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 62

Bank Pekao S.A. — Grupa Pekao S.A. 12401138–36002939–2700–421112–001–0000

Po dokonaniu wpłaty egzemplarze zostaną wysłane pod wskazany przez zamawiającego adres.

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy

KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia

0 800 137 082

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY SA 201061–710–13100

cena 15 zł